

LA GUERRA DE SUCCESSIÓ A LES ILLES BALEARS.

Tot i que les Illes inicialment es van mantenir fidels a Felip V ja es començava a notar la importància de partidaris de l'Arxiduc Carles. Les causes per les quals hi havia dos bàndols enfrontats a totes les illes eren en bona part econòmiques (**Felip V predicava un comerç lliure i renovador**), però també tenia molt de pes el temor a la pèrdua de furs i privilegis del Regne (**l'Arxiduc Carles prometia defensar aquests drets**), així com les motivacions ideològiques i socials. Així, la societat balear va restar majoritàriament dividida.

- **Els partidaris de Felip V (*botifleurs*)** eren: els mercaders, els menestrals relacionats amb el comerç, els nobles que comerciaven (aristocràcia mercantil) i els dominics i jesuïtes.

- **Els defensors de l'Arxiduc (*maulets*)** eren: els ciutadans amb càrrecs intermedis a l'administració, els pagesos, els petits i grans propietaris, els menestrals que no estaven relacionats amb el comerç, l'altra part de la noblesa, i els franciscans.

Així, si l'aristocràcia estava dividida, el clergat i el poble estaven, en la seva major part, a favor de l'Arxiduc Carles.

Del 1700 al 1706 les illes van reconèixer com a monarca a Felip V, però dia 24 de setembre de 1706 va arribar a la badia de Palma una esquadra anglo-holandesa comandada per l'almirall **Leake**. Es va iniciar una lluita entre carlins i felipistes, i aquests darrers es van haver de rendir. Poc després es van rendir les Pitiüses, també a causa de la pressió de l'armada de Leake. D'aquesta manera, entre el **1706 i el 1715**, l'Arxiduc Carles d'Àustria va regnar a les Balears (a excepció de l'illa de Menorca, que va restar en mans dels felipistes fins a l'arribada dels anglesos el 1708) com a **Carles III**.

Mentrestant tenia lloc la submissió d'Aragó i València al rei Felip V i, per tant, només quedaven fidels a l'Arxiduc **Catalunya, Mallorca, les Pitiüses i Menorca**, aïllades de la resta d'Espanya, que ja reconeixia Felip V com a rei. Però amb la firma del tractat d'Utrecht (1713), Menorca va passar a mans angleses i Catalunya i Mallorca van quedar desamparades de les tropes aliades i del rei Carles III, que va tornar a Viena. Després de la caiguda de Barcelona (11 de setembre de 1714) a mans de Felip V només Mallorca i Eivissa van restar fidels a Carles III.

Mallorca es va preparar per defensar-se, però no va poder resistir el desembarc de les tropes del general d'Aspheld, que a penes van trobar resistència. Finalment, el mes de juliol de 1715, les tropes felipistes van entrar a Ciutat (a partir d'aquest moment Palma), darrer reducte de resistència.

L'ABSOLUTISME BORBÒNIC I ELS DECRETS DE NOVA PLANTA.

Un cop acabada la Guerra de Successió espanyola el nou sobirà va dur a terme un procés de reorganització política que, a imatge de l'absolutisme francès de Lluís XIV, pretenia la **centralització i la unificació del poder**, és a dir, que triomfa el centralisme sobre el foralisme.

Característiques del nou model polític:

1- El rei concentra **tots els poders** en la seva persona, de manera que estat i rei s'arriben a confondre.

2- El poder del rei és d'origen diví i està legitimat per l'església.

3- Voluntat d'enfortir l'estructura de l'estat mitjançant la **centralització política i la uniformitat legislativa i institucional** (eliminar els furs i institucions propis de cada regne).

4- El sistema polisinodial dels Àustries va ser reorganitzat, i els antics Consells van perdre importància (exceptuant el Consell de Castella) en favor de les **Secretaries de Despatx**, al capdavant de les quals hi havia secretaris nomenats pel rei. Més endavant es van crear altres secretaries: Estat, afers estrangers, guerra, marina, justícia i hisenda.

5- Substitució dels antics virregnats per **demarcacions provincials** governades per un **Capità General** i administrades per un **intendent**.

6- Creació de les **Audiències**, màxim òrgan polític que s'ocupava de causes criminals, civils i judicials. Presidides pel capità general. Es podia apel·lar al Consell de Castella, i no al d'Aragó, com abans.

7- Reforma tributària a fi de centralitzar els impostos de l'Estat. S'imposa una nova contribució (el cadastre) que afecta tothom.

8- Voluntat de limitar el poder de l'església i dret a intervenir en alguns dels seus aspectes organitzatius (**regalisme**): dret a designar càrrecs eclesiàstics i dret a recaptar rendes de l'església. Firma del **Concordat** entre el Papa i Felip V (1737).

9- Reformes a l'exèrcit: nous sistemes de reclutament, aparició dels regiments i creació d'un exèrcit permanent.

10-**Aplicació dels Decrets de Nova Planta:** es va imposar l'organització politicoadministrativa de Castella als territoris de la Corona d'Aragó, que van perdre la seva sobirania i es van integrar en un model uniformitzador i centralista (excepció de Navarra i el País Basc).

* **Decrets de Nova Planta a València i Aragó (1707).**

Després de la derrota d'Almansa (25 d'abril de 1707) es va promulgar el decret de València i d'Aragó, on s'inicià una dura repressió. Amb el decret de Nova Planta de València i d'Aragó fou suprimit totalment el sistema fiscal, polític i econòmic d'Aragó i del País Valencià, que fou substituït pels models castellans. La base jurídica del decret es fonamentava en el trencament del jurament de fidelitat al monarca, cosa que li permetia **d'eliminar tot l'ordenament jurídic**; en el dret de conquesta, que facultava el sobirà per a **imposar una nova legislació**, i en el domini absolut que tenia sobre els seus regnes, domini que li atorgava el **dret de dictar normes sense el consentiment dels seus súbdits**. Va ser el més estricte dels decrets, ja que tan sols no va poder conservar el dret civil, com si va passar als altres regnes.

* **Decrets de Nova Planta al Regne de Mallorca (1715).**

A Mallorca i a Eivissa el Decret es va concretar en el Reial Decret del 28 de novembre de 1715 i en la Reial Cèdula del 16 de març de 1716. Aquests decrets van modificar el sistema institucional anterior i **van suprimir el que ens quedava d'autodeterminació política, establint una dependència més ferma del nostre país respecte a la Corona de Castella**.

Canvis provocats pels Decrets de Nova Planta al Regne de Mallorca:

- Substitució del Virrei pel Capità General, triat pel rei.
- El Gran i General Consell (vertadera institució autonòmica de govern) va ser dissolt i substituït per la Reial Audiència, presidida pel Capità General.
- Creació del Reial Acord, institució que gestionava els assumptes jurídics.
- L'administració municipal passà a càrrec d'un Ajuntament, on els antic jurats van ser substituïts per Regidors.
- Importància de la figura de l'Intendent, funcionari reial que controlava la recaptació de tributs. Ara els impostos els controla la Corona, i no les institucions pròpies.

Conseqüències del nou tipus d'organització:

- Dependència de Mallorca i Eivissa respecte de l'Estat Espanyol. Ara les decisions polítiques provenen de Madrid.
- Monopoli del govern polític per part de la noblesa partidària de Felip V.
- Irrupció massiva de funcionaris no mallorquins que van configurant una nova classe política.
- Procés de castellanització, establint l'obligatorietat d'usar el castellà en tots els documents oficials i també a l'ensenyament.
- Incorporació dels recursos militars i econòmics de l'illa als interessos nacionals.

* Decrets de Nova Planta a Catalunya (1716)

El cas de Catalunya va seguir l'exemple dels dos anteriors: supressió de les antigues institucions i substitució per les institucions i les lleis pròpies de Castella. Es va permetre, com en el cas de Mallorca, conservar el dret civil. I també, així com havia passat a Mallorca, el català deixà de ser la llengua oficial i va patir un procés de substitució progressiu que la va deixar del tot marginada de la vida pública.

2. Els Borbons i la centralització política. El Decret de Nova Planta

A)

“Considerando haber perdido los reinos de Aragón y Valencia y todos sus habitantes por la rebelión que cometieron faltando enteramente al juramento de fidelidad que me hicieron como a su legítimo Rey y Señor, todos los fueros, privilegios, exenciones y libertades que gozaban...; he juzgado por conveniente, así por esto como por mi deseo de reducir todos mis reinos de España a la uniformidad de unas mismas leyes, usos, costumbres y tribunales, gobernándose igualmente todos por las leyes de Castilla... tan loables y plausibles en todo el Universo, abolir y derogar enteramente... todos los referidos fueros y privilegios, prácticas y costumbres hasta aquí observadas en los referidos reinos de Aragón y Valencia siendo mi voluntad que éstos se reduzcan a las leyes de Castilla... pudiendo obtener por esta razón igualmente mis fidelísimos vasallos los castellanos, oficios y empleos en Aragón y Valencia de la misma manera que los aragoneses y valencianos han de poder en adelante gozarlos en Castilla sin ninguna distinción, facilitando Yo por este medio a los castellanos motivos para que acrediten de nuevo los afectos de mi gratitud, dispensando en ellos los mayores favores y gracias tan merecidas de su experimentada y acusada fidelidad...”

(Felip V. Pragmàtica del 29 de juny de 1707)

- Explica breument què va suposar per als regnes d'Aragó i València la Pragmàtica de 1707.
- A partir del document, com definiries el centralisme borbònic? Quines diferències presenta respecte a la monarquia dels Àustries?

B)

“Aunque por diferentes pragmáticas de los reyes mis predecesores se halla reglado el gobierno de la isla y Reyno de Mallorca, he considerado, que las turbaciones de la última guerra le han dexado en estado que necesita de algunas nuevas providencias para su mayor seguridad, paz y quietud de sus naturales; por lo qual he resuelto, que en la Audiencia, compuesta de un Regente, cinco Ministros y un Fiscal, presida el Comandante general de mis Armas que hubiere en aquel Reyno, sin voto en las cosas de Justicia, aunque le tendrá en las de Gobierno; y se le deberá avisar en las graves... por si quiere concurrir”.

(Felip V. “Establecimiento y planta de la Real Audiencia de Mallorca”,
8 de novembre de 1715)

